

KLİNİK ARAŞTIRMA**TEPECİK EĞİTİM VE ARAŞTIRMA
HASTANESİNDE ÇALIŞAN TEMİZLİK
PERSONELLERİNİN HASTANE İNFEKSİYONLARI
VE TEMİZLİĞİ KONUSUNDAKİ EĞİTİMİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

THE EVALUATION OF THE TRAINING AND RESEARCH OF THE CLEANING
PERSONNEL WORKING AT TEPECİK TRAINING HOSPITAL, ON THE NOSOCOMIAL
INFECTIONS AND HOSPITAL HYGIENE

Şükran KÖSE
Selma GÜL
Gürsel ERSAN
Süheyla SERİN SENER
Gül BÜLBÜL MARAŞ

ÖZET

Amaç: Bu araştırma, hastanemizde çalışan temizlik personelinin hastane temizliği, klor tablet kullanımı, iş kazası, eldiven kullanımı, tıbbi atıklar ve hepatit ile ilgili bilgi düzeylerinin eğitim önce ve sonrası değerlendirilmek amacıyla tanımlayıcı bir çalışma olarak planlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Çalışmaya katılan 210 temizlik personeline eğitim önce ve sonrası 13 soruluk anket formu uygulanmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan temizlik firması elemanlarının yaşları 19 ile 48 arasında (ort:28.8±13.3) değişmekte olup, %58.6'sı erkek, %41.4'ü kadındı. Temizlik personelinin %54.8'i ilkökul mezunuydu. Temizlik personeli olarak çalışma süresi ile ilgili soruya verilen yanıtlar değerlendirildiğinde %55.7'si 0-12 ay arası çalışma süresi olanlardı. Temizlik personelinin çalışma sırasında %9.04'ünün iş kazası geçirdiği saptandı. Kazaların dağılımlarına bakıldığında ilk sırayı %47.4 ile kesici delici alet yaralanması aldı. Hepatit hastalığı için risk altında olup olmadıklarına dair sorulan soruya temizlik personelinin %94.3'ünün evet cevabı verdiği saptandı. Hepatit hastalığının bulaşma yolu ile ilgili soruya personelin %79.4'ünün doğru yanıt verdiği saptandı. Doğru eldiven kullanımı ile ilgili soruya eğitim öncesi temizlik personelinin %78.5'i doğru yanıt verirken eğitim sonrası bu oran %82.9'a yükseldi. Kesici-delici aletlerin atılması ile ilgili soruya eğitim öncesi personelin %36.8'i doğru yanıt verirken, eğitim sonrası bu oran %53.3'e yükseldi.

Sonuç: Hastane infeksiyonlarının oluşum ve önlenmesinde sağlık ve temizlik personelinin yaklaşımları önemli bir faktördür. İnfeksiyon kontrolü ile ilgili protokolleri kurullar belirlemesine karşın, bunları uygulayacak olan tüm hastane personelinin, bu konuda duyarlı davranmaları önemlidir. Cinsiyet, yaş, eğitim durumuna ve çalışma sürelerine bakılmaksızın tüm hastane personelinin belli aralıklarla hizmet içi eğitim programlarına tabi tutulması gerekmektedir. Eğitimin belli aralıklarla tekrarlanması hedeflenen davranış değişikliğinin oluşmasını sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar sözcükler: Hastane İnfeksiyonu, hizmet içi eğitim, temizlik personeli

SUMMARY

Aim: This study was planned as a descriptive trial to evaluate the knowledge levels of cleaning personnel, who work at Izmir Tepecik Training Research and Hospital, before and after the internal education program about hospital hygiene, chlorine tablets use and medical waste.

Materials and Methods: A survey of 13 questions was administered before and after the training lectures to 210 cleaning personel.

Findings: Age range of personnel of the cleaning firm was 19-48 years old (mean: 28.8±13.3 years), and 58.6% was male. 54.8% of the personnel were graduated only from the primary school. 55.7% of personnel was since of working 0-12 months 9.04% of the personnel were experienced an occupational injury during work. Incisory and perforating injuries were at the first line with 47.4% in distribution of injury types. Cleaning personnel answered "Yes" at a ratio of 94.3% to the question whether they were under the risk of hepatitis. 79.4% of the personnel answered correctly the question about the route of getting hepatitis infection. The question about the accurate glove use was answered correctly by 78.5% of the personnel before the lecture, whereas the ratio was increased to 82.9% after the lecture. The question about the discharge of incisory-perforating tools was answered correctly by 36.8% of the personnel before the lecture, whereas the ratio was increased to 53.3% after the lecture.

Conclusion: Behaviors of the cleaning personnel as well as the healthcare staff are important factors in both constitution and prevention of nosocomial infections. Although committees define the protocols to control infections, the sensitivity of the all hospital personnel, who apply these protocols, about this issue is very important. It is required that all of the hospital personnel should receive in-service training programs periodically regardless of age, gender, education level and working duration. Periodical repetitions of the training are supposed to provide the targeted behavioral changes in individuals.

Key words: Cleaning personnel, internal education, nosocomial infections

GİRİŞ

Hastane infeksiyonu; değişik nedenlerle hastaneye yatan hastada, hastaneye başvurduğunda kuluçka döneminde olmayan ve hastaneye yattıktan 48-72 saat geçtikten sonra gelişen veya hastaneden çıktıktan sonra 10 (on) gün içinde oluşan infeksiyonlar olarak tanımlanmaktadır. Cerrahi girişimden 30 (otuz) gün ya da implant varlığında bir yıl içinde gelişen infeksiyonlar da hastane infeksiyonları kavramı içinde yer alır (1).

Hastane infeksiyonlarına bağlı morbidite, mortalite ve artan tedavi bedelleri nedeniyle hastanelerde etkin infeksiyon kontrol programlarının uygulanması büyük önem taşır. Yirminci yüzyılın sonlarında hastane infeksiyonları yataklı sağlık kuruluşlarında ki en önemli kalite göstergesi haline gelmiştir. Bu nedenle kaliteli sağlık hizmeti sunmak isteyen her hastanede iyi düzenlenmiş bir infeksiyon kontrol programının yürütülmesi zorunludur (2).

İnfeksiyon kontrol programları üç temel öğeden oluşur: sürekli ileriye dönük izlem, hastane infeksiyon riskini azaltmaya yönelik düzenlemelerin yapılması ve hastane personeli için sürekli hizmet içi eğitim programının yürütülmesidir (3).

Hastanelerde, işe yeni başlayan personel başta olmak üzere, tüm sağlık ve yardımcı hizmet personeline, eğitilecek hedef kitlenin yaptığı işe uygun olarak hazırlanacak programlar çerçevesinde, düzenli olarak eğitim verilmesi ve bu çalışmaların hastane infeksiyonu kontrolü ve önlenmesi konusunda bilgilendirilmesi

gerekmektedir. Özellikle temizlik firması personeli başta olmak üzere, bütün yardımcı hizmet personeline hastane infeksiyonları eğitimi verilmeli ve uygulanacak eğitim programları bizzat infeksiyon kontrol komitesi tarafından hazırlanmalı veya firmanın, hastane müdürlüğünün hazırladığı eğitim programları ve uygulamaları infeksiyon kurullarından geçmelidir (4).

Sağlık çalışanlarının tümünün eğitimi hastane infeksiyonlarının oluşumu ve yayılımını önleme de oldukça önemlidir. Bu çalışmada birincil amaç hastanemizde çalışan temizlik çalışanlarının hastane temizliği, eldiven kullanımı, tıbbi atıklar, iş kazası, klor tablet kullanımı ve hepatit ile ilgili bilgi ve davranış biçimlerinin ortaya koymaktır. İkinci amacımız temizlik personelinin eğitim öncesi bilgi düzeyleri ve verilen eğitim programının etkinliğini değerlendirmektir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Bu çalışma İzmir Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesinde çalışan 210 (iki yüz on) temizlik personelinin hastane temizliği, eldiven kullanımı, tıbbi atıklar, iş kazası, klor tablet kullanımı ve hepatit konusundaki bilgi durumlarını eğitim önce ve sonrasını değerlendirmek amacı ile tanımlayıcı bir çalışma olarak planlanmıştır.

Eğitimler hafta içi hastane idaresinin belirlediği saatlerde, konferans salonunda yapılmıştır. Eğitim grupları 30-40 kişilik gruplar halinde oluşturulmuş olup, iki hafta devam etmiştir. Her temizlik personeli 30 dakika

süren 2 interaktif eğitim oturumuna katılmıştır. Eğitim oturumlarının ilk yarısında öğretilmesi hedeflenen konunun teorik anlatımı slaytlarla aktarılmış, oturumun ikinci yarısında ise katılımcıların aktif katılımı sağlanarak, soru yanıt yöntemiyle geri bildirim alınarak eğitim tamamlanmıştır. Çalışmaya katılan bilgi durumları ve davranış biçimlerini incelemek üzere 13 soruluk anket formu uygulanmıştır. Çalışmaya katılan temizlik personelinin eğitim durumları ve ne kadar süredir çalıştıkları da değerlendirmeye alınmıştır. (SPSS) 11.0 istatistiksel programında T Testi yöntemiyle sayı ve yüzde dağılımları değerlendirilmiştir.

Çalışma ile ilgili izin İzmir Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi Başhekimliğinden alınmıştır. Ön test ve son test aşamasında anket formları yüz yüze görüşme yöntemi ile doldurulmuştur.

BULGULAR

Araştırmaya katılan temizlik firması elemanlarının yaşları 19 ile 48 arasında (28.8±13.3) değişmekte olup, %58.6'sı erkek, %41.4'ü kadındır. Eğitim programına katılan temizlik firması elemanlarının eğitim durumları incelendiğinde %1'nin okuryazar olmadığı, %1.4'ünün okuryazar, %54.8'inin ilkökul mezunu, %23.3'ünün ortaokul, %17.6'nın lise, %0.5'inin üniversite mezunu olduğu saptanmıştır (Tablo1).

Temizlik personeli olarak çalışma süresi ile ilgili soruya verilen yanıtlar değerlendirildiğinde % 55.7'nin 0-12 ay, %27.1'nin 1-5 yıl, %12.9'nun 6-11 yıl, %2.4'ünün 12 yıl ve üstünde olduğu saptanmıştır (Tablo1).

Hastanemizde çalışma süresi ile ilgili soruya verilen cevaplar değerlendirildiğinde % 62.9'nun 0-12 ay, %25.2'sinin 1-5 yıl, %8.6'sının 6-11 yıl, %1.4'ünün 12 yıl ve üstünde olduğu saptanmıştır (Tablo 1).

Temizlik personelinin çalışma sırasında %9.04'ünün iş kazası geçirdiği saptanmıştır. Kazaların dağılımlarına bakıldığında ilk sırayı %47.4 ile iğne batması alırken %21.1 ile düşme ikinci sırayı almıştır (Tablo2).

Hepatit hastalığının bulaşma riskinin hastane personelinde yüksek olduğuna dair sorulan soruya temizlik personelinin % 94.3'ünün evet cevabını verdiği saptanmıştır. Hepatit hastalığının bulaşma yolu ile ilgili soruya personelin % 79.4'ü doğru cevap verdiği saptanmıştır.

Doğru eldiven kullanımı ile ilgili soruya eğitim öncesi temizlik personelinin % 78.5'i doğru yanıt verirken eğitim sonrası bu oran %82.9'a yükselmiştir (Tablo 3).

Tablo 1. Çalışmaya Katılan Temizlik Personellerinin Kişisel ve Mesleki Özellikleri

Yaş	Değer	
En küçük	19	
En büyük	48	
Ortalama	28,2 ± 13,3	
Cinsiyet	Sayı	Yüzde
Kadın	87	41,4
Erkek	123	58,6
Eğitim Durumu	Sayı	Yüzde
Okuryazar değil	2	1
Okuryazar	3	1,4
İlkokul	118	56,2
Ortaokul	49	23,3
Lise	37	17,6
Üniversite / Yüksekokul	1	0,5
Kaç Yıldır Bu İşi Yapıyorsunuz	Sayı	Yüzde
0-12 Ay	117	55,7
13 Ay-5 Yıl	57	27,1
6 Yıl-11 Yıl	31	14,8
12 Yıl ve üzeri	5	2,4
Bu İş Yerinde Ne Kadar Çalışıyorsunuz	Sayı	Yüzde
0-12 Ay	132	62,9
13 Ay-5 Yıl	57	27,1
6 Yıl-11 Yıl	18	8,6
12 Yıl ve üzeri	3	1,4
Toplam	n=210	100%

Tablo 2. Çalışmaya Katılan Temizlik Personellerinin Kaza Geçirme Durumları

Temizlik Firmasında Çalışanların İşini Yaparken Kaza Geçirme Durumları	Sayı	Yüzde
Evet	19	9,04
Hayır	191	90,96
Toplam	210	% .100

Kaza Türleri	Sayı	Yüzde
Düşme	4	21,06
İğne Batması	9	47,36
Burkulma	1	5,26
Yaralanma	5	26,32
TOPLAM	19	%100

Tablo 3. Temizlik Personeline Verilen Eğitimin Sonuçları (s=210)

Değerlendirilen Bilgi		Ön Test	Son Test	x ²
		Doğru Cevap %	%	
Eldiven giyildikten sonra tüm çalışma boyunca hiç çıkarılmamalıdır.	Yanlış	78,5	82,9	42,2
Perde, örtü, hasta dosyası, telefona bile iş yapılan eldivenle dokunulmalıdır.	Yanlış	78,9	85,7	24,5
Delici, kesici kaplar ağızına kadar dolması beklenip kapatılmalıdır.	Yanlış	36,8	53,3	36,8
Kan ve vücut sıvıları ile kirlenen alanlar 10.000 ppm yani 1 litreye 7 tablet klor çözeltisi ile temizlenmelidir.	Doğru	97,1	96,7	0,6
Tam dolmamış çöp torbaları birbirine boşaltılır.	Yanlış	92,3	96,7	44,9
Delici kesici alet yaralanmalarında eller su ile yıkanır, üzerine bant kapatılır.	Yanlış	10	7,6	59,4
Eldiven her odaya bir adet giyilir, tüm yataklar ve oda aynı eldivenle temizlenebilir.	Yanlış	62,22	63,82	48,5
Günlük temizlikten sonra paspaslar, temizlik bezleri sıcak su ve sabunla yıkanıp dezenfekte edilip kurutulmalıdır.	Doğru	90	96,2	15,7
Günlük temizlik sularının içine kanla bulaşmış yer temizliği gerektiğinde kimyasal dezenfektan kullanılmalıdır ki daha iyi temizlensin.	Doğru	77	84,3	41,6
Ameliyathanede kullanılan silme paspasları ve hazırladığımız su ikinci defa kullanılmamalıdır.	Doğru	87,6	93,8	0,33

Kesici, delici aletlerin atılması ile ilgili soruya eğitim öncesi personelin %36,8'i doğru yanıt verirken, eğitim sonrası bu oran %53,3'e yükselmiştir.

Kan ve beden sıvılarıyla kirlenen alanların temizliğinde klor tablet kullanımı ile ilgili soruya eğitim öncesi personelin %97,1'i doğru yanıt verirken, eğitim sonrası bu oran %99'a yükselmiştir.

Genel temizlik ile ilgili diğer sorulara eğitim önce ve sonrası personelin verdiği doğru yanıt oranları Tablo 2'de belirtilmiştir.

Temizlik personelinin hastane temizliği, eldiven kullanımı, tıbbi atıklar, iş kazası, klor tablet kullanımı ve hepatit konusunda ki eğitim öncesi bilgi puanları ile eğitim aldıktan sonraki bilgi puanlarını karşılaştırmak için yapılan Paired Sample t testinde iki grup arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (t= -5,379; p < 0,05). Eğitim önce ve sonrası bilgi puanları arasında pozitif yönlü orta bir ilişki vardır (r= 0,549; p< 0,05).

TARTIŞMA

Hastane infeksiyonlarının oluşum ve önlenmesinde insan faktörü son derece önemli olup, programın çekirdeğini sağlık ve temizlik personeli davranışları oluşturmaktadır. İnfeksiyon kontrolü ile ilgili protokollerini kurullar belirlemesine karşın, bunları uygulayacak olan tüm hastane personelinin, bu konuda duyarlı davranmaları önemlidir (5).

Temizlik personeli, infeksiyon kontrolünde önemli bir halkadır. İşe girişle başlayan eğitim, hizmet içi eğitim şeklinde çalışma süresince sürdürülmelidir. Eğitimin amacı sadece sözel veya yazılı bilgilerin aktarımı değil, sağlık çalışanlarında hedeflenen davranış değişikliklerinin de oluşturulmasıdır (6).

Ülkemizde yapılan bir çalışmada temizlik personelinin yaptıkları iş nedeniyle hastalık kapma riskini algılama oranları erkeklerde %63,7, kadınlarda %71,4 olarak saptanmıştır (7). Bu oran çalışmamızda %57,9 olarak

saptanmıştır. Temizlik personelinin yaptıkları iřin enfeksiyon açısından taşıdığı riski algılama oranlarının dūřuklūđunu, personelin çoğunluğunun iře yeni başlayanların oluşturması açıklamaktadır.

Bir başka çalışmada temizlik personelinin enfeksiyon riskleri ve önlemleri konusunda yaptıkları çalışmada katılımcıların %17.1'inin kesici delici aletle yaralandıkları, %90.2'sinin mesleklerini hepatit B ve hepatit C gibi bulaşıcı hastalıklar açısından riskli gördükleri saptanmıştır. Katılımcıların %92.7'si hepatit B ve hepatit C gibi hastalıkların bulaşma yolunun kesici delici alet yaralanmaları ile kan yoluyla olabileceğini belirtmişlerdir (8). Çalışmamızda bu oran %79.4 olarak saptanmıştır.

Başka bir çalışmada temizlik çalışanları arasında yıllık toplam 145 yaralanma olgusu saptanmış olup; yıllık yaralanma oranı %31.1 olarak bildirilmiştir. Yaralanma oranı kadın temizlik personelinde daha yüksek saptanmıştır (9).

Sağlık alışanlarında kesici delici alet yaralanmaları ile ilgili çalışmalarında %91.8 ile iğne batmaları ilk sırayı almıştır (10). Çalışmamızda da kazaların %47.2'sini iğne batmaları oluşturmaktadır.

Yaptığımız bu çalışmada eğitim sonrası temizlik personelinin bilgi düzeylerinde anlamlı artış grlmştş. Temizlik personelinin bilgi düzeyindeki artışın, zamanla davranış değişikliğini de beraberinde getireceğini ve enfeksiyon oranlarını dūřureceđi düşünülmektedir.

İLETİŐİM

Uz. Dr. S.GÜL
Tepecik Eğit. ve Araş. Hast. Enfeksiyon Hast. Klin. İzmir
Tel: 0232 469 69 69
Cep Tel: 0537 627 52 67
E-posta: selmagul75@hotmail.com

Cinsiyet, yaş, eğitim durumuna ve çalışma sürelerine bakılmaksızın tüm hastane personelinin belli aralıklarla hizmet içi eğitim programlarına tabi tutulması gerekmektedir. Eğitimin belli aralıklarla tekrarlanması bireylerde hedeflenen davranış değişikliğinin oluşmasını sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

1. Uzun . Hastane Enfeksiyonları: Tanımlar. Doğanay M, nal S, ler Hastane İnfeksiyonları.1. Baskı. Ankara: Bilimsel Tıp Yayınevi 2003:36-7
2. Çetinkaya şardan Y. İnfeksiyon kontrol programının organizasyonu ve İnfeksiyon kontrolü. Wilke Topçu A, Söyletir G, Doğanay M, eds. İnfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji. 3. Baskı. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi 2008: 564
3. Schecler WE, Brimhall D, Buck AS et al. Requirements for infrastructure and essential activities of infection control and epidemiology in hospitals. Am J Infect Control 1998;26:47-60
4. Yüce A. Hastane İnfeksiyonlarının nemi. Yüce A, akır N,ler Hastane İnfeksiyonları. 2. Baskı. İzmir: Güven Kitabevi 2009: 3-6
5. Köse T.İnfeksiyon kontrol hemşireliği sorunları.4. Hastane İnfeksiyonları Sempozyumu. 1999:36-38
6. Usluer G. Hastane personelinde İnfeksiyon kontrol eğitiminin değerlendirilmesi. Hastane İnfeksiyonları Dergisi 1999;3: 240-3
7. Balcı E, Horoz D, Gün İ, ztrk Y. Temizlik içinde çalışan kişilerin temizlik ve sağlık davranışlarının değerlendirilmesi. Erciyes Tıp Derg. 2005; 27: 158-66.
8. Akay N, Oğan C M. Hastane temizlik işlerinde çalışanların enfeksiyon riskleri ve önlemleri konusundaki bilgi düzeyleri ile davranış őkelleri. Hastane İnfeksiyonları Derg. 2008: 3: 240-3
9. Alamgir H, Yu S. Epidemiology of occupational injury among cleaners in the healthcare. Occup Med(Lond). 2008; 58(6): 393-9
10. Demiral T, Demirtürk N, Uyar S, Sara N. Bir niversite hastanesinde sağlık alışanlarında kesici-delici alet yaralanmaları. 2. EKMUD Kongre Kitabı 2008:196